

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2024. SZEPTEMBER, OKTÓBER, NOVEMBER)

ELISMERÉSEK

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitó ünnepségén átadták a főiskola tudományos tanácsa által 2014-ben alapított *Rákóczi-díjat*, amely az önálló kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatás létrejötte, a főiskola megmaradása és fejlesztése szempontjából döntő szerepet vállaló személyek tevékenységének elismerése. A díjat minden évben két személy – egy anyaországi vagy külföldi és egy kárpátaljai – kaphatja. 2024-ben a magyarországi díjazott **Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés volt elnöke, a kárpátaljai díjazott pedig **Tóth Mihály**, az Ukrán Tudományos Akadémia V. M. Koreckij Állam- és Jogtudományi Intézetének nyugalmazott tudományos főmunkatársa, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke.

* 2024-ben „Az év középiskolája” a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum, a Beregszászi Platán Líceum, a II. RFKMF Felsőfokú Szakképzési Intézete és a Tiszapéterfalvai Református Líceum lett. Az elismerő oklevelet

az oktatási intézmények igazgatói, **Zseltvay-Vezsdel Emese, Kenéz Volodimir, Soós Katalin, Páva Judit** és **Seres János** vehették át.

* Hat fiatal vehetett át elismerést a *Junior Prima Díj* magyar ismeretterjesztés és média kategóriájában Budapesten. A nyertesek között van **Debreceni Kamilla**, a TV21 Ungvár munkatársa is.

* A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (BKESZ) által 2017-ben alapított a *Linner-díjat* **dr. Gelebán Jolán** gyermekgyógyász kapta, aki több mint öt évtizeden át dolgozott Beregszászon. Az ápolói elismerést **Kovács Katalin** beregdédai szakápoló és a csongori Bethesda Szenvedélybetegeket Mentő Misszió munkatársa vehette át.

* A hagyományokhoz híven idén is a vajdasági Palics adott otthont a Kós Károly Televíziós Filmszemlének. Ahogy tavaly, úgy idén is taroltak a TV21 Ungvár munkatársai a díjátadón. **K. Debreceni Mihály** tudósítás kategóriában lett első helyezett, **Debreceni Kamilla** és **Balla Béla** *Ami ÉLTET* című portréfilm-

jével első, míg **Bereczky Tamás, Kovács Géza és Vass Tamás Szétszakítva, de a hitben mégis együtt** című alkotásával harmadik helyezést ért el a portré-/kisfilm kategóriában.

* *Pásztor Ferenc-díj*l tüntették ki **dr. Grezsa István** korábbi kormánybiztost Beregszászon. A mártírhalált halt beregszászi plébános-püspöki helynökről elnevezett díjat minden évben olyan személynek ítélik oda, aki tevékenységével a beregszászi római katolikus egyházközsége segít. **Dr. Grezsa István** korábban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program koordinálásáért felelős miniszteri biztos volt, hivatali ideje alatt sokat tett a beregszászi római katolikus egyházközség infrastrukturális fejlesztéséért.

* *VOSZ díjban* (Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége) részesült a beregszászi származású, Nyíregyházán élő **Dalmay Árpád** művelődésszervező a Beregszászért Alapítványnál és a Rákóczi Szövetségben végzett munkájáért.

* A nyíregyházi Sóstói Múzeumfaluban átadásra került *Erdész Sándor-díjat* az idén **dr. Kész Barnabás** és **dr. Kész Margit** néprajzos házaspárnak ítélte a Múzeumfalú stábjá.

* Kárpátaljai filmeket díjaztak a XXIII. Lakiteleki Filmszemlén,

amelynek a Hungarikum Liget adott otthont. **K. Debreceni Mihály és Bereczky Tamás Belső aksi** c. alkotása a Nemzetstratégiai Kutatóintézet különdíját kapta. A Bács-Kiskun Vármegyei Önkormányzat különdíját pedig **Molnár Ildikó és Bereczky Tamás Minden orgona szóljon!** c. munkája kapta. Mindketten az MTVA és TV21 Ungvár tudósítói.

* 2024. október 2-án Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának Minősítő Bizottsága döntést hozott a tudományos fokozatok és címek odaítéléséről. Ennek eredményeként **dr. Zubánics László**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője docensi címet szerzett. A docensi oklevél átadására október 28-án került sor az Ungvári Nemzeti Egyetem Tudományos Tanácsának ülésén.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola négy oktatója – **dr. Molnár D. Erzsébet, dr. Fodor Katalin, dr. Pally Katalin** és **dr. Bányász Volodimir** – szerzett docensi címet. Az oktatók a docensi oklevelüket november 21-én a Rákóczi-főiskola Tudományos Tanácsának ülésén vehették át.

* A Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottsága *Pro Cooperatione* kitüntetést adományozott **dr. habil. Váradi Natália**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense ré-

szére. A rangos elismerést többéves munkásságáért kapta, az egyetemek és tudományos intézetek közötti együttműködés megszervezéséért és koordinálásáért.

Gratulálunk a díjazottaknak!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

SZEPTEMBER

* Ungváron, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban megrendezték **Klisza János** festőművész jubileumi kiállítását.

* A „malenkij robot” nyomában, 80 éve történt. Magyarok és németek szovjet fogságba hurcolása a Kárpát-medencében témakörben konferencia és megemlékezés-sorozat zajlott le a Szepsi Városi Művelődési Központ előadótermében. Mások mellett előadást tartott **dr. Dupka György** történész, lágerkutató *Az elhurcolások egyidejű érvényesítése Kárpátalján és Kelet-Szlovákiában „malenkij robotra” a 4. Ukrán Front 1944. november 12-én keltezett 0036-os parancsa alapján* címmel.

* *Hollósy Simon* örmény születésű magyar festő, a nagybányai művésztelep alapító tagja tiszteletére avattak miniszobrot a megyeszékhelyen. Ez már a 70. miniszobor Ungváron.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták a *Frida* című monodrámát. Az előadást a XX. századi Mexikó ikonikus festőnője, Frida Kahlo naplója nyomán rendezte **Oleh Melnyicsuk**. A monodrámában **Orosz Ibolya** színésznő személyesíti meg a festőnőt.

* Az MCC Beregszászi Képzési Központjában *Félbevágott pipafüst* című műsorral lépett fel **Berecz András** Kossuth-, Prima- és Magyar Örökség díjas mesemondó, folklórkutató, népdalénekes.

* *Múlt és jelen a viseletekben* címmel nyílt kiállítás Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, beregszászi konzulátusa, valamint a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeum és a Hagyományok Háza Hálózat – Kárpátaljai tagozatának közös szervezésében az ungvári várban.

* 106 éves lett **Ilja Brovdi** kárpátaljai művész. A festő 1918-ban született a munkácsi járási Kölcseyben (Koljcsino). Élete során 20 országban járt, többszáz kiállítás van a háta mögött.

* A Tolna vármegyei Dombóvári járási Kaposszegcsón **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára részt vett a nemrég elhunyt lágerkutató, újságíró **dr. Havasi János** (1952–2024) egészalakos szobrának, emléktáblájának és a róla elnevezett térnek az avatóünnepségén.

* A Munkácsy Mihály Magyar Ház színvonalas kultúresttel méltatta Munkácsy Mihály születésének 180. évfordulóját. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház tagjai bemutatták a neves festőművész életéről és munkásságáról szóló *Hazafelé* című emlékműsort. Munkácsy Mihály alkotói tevékenységéről **Kopriva Attila** művészettörténész, festőművész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense tartott előadást. Az emlékünnepe a galériában folytatódott, ahol a résztvevők megtekintették a híres Munkácsy-festmények reprodukcióból álló kiállítást.

* A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) *In Memoriam Georges* címmel tartott emlékkiállítást **Benkő György** műveiből.

* Badacsonytomajban a világ magyarságának mintegy 30 képviselőjét, az irodalmárokat, nyelvészeket, irodalom- és művelődéstörténészeket, kisebbségi kutatókat, írókat a szervezők nevében **Pusztay János** nyelvész professzor üdvözölte a *Határtalan magyar irodalom – 6. nemzetközi fórumon*. Megnyitó beszédet mondott a konferencia fővédnöke, **Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés volt elnöke. Mások mellett előadást tartott **dr. Dupka György, dr. Zékány Krisztina**. A fórumon bemutatásra került a

Határtalan magyar irodalom 4. Tanulmányok a világ magyarságának irodalmáról. Évfordulók jegyében című kötet, amely az Anyanyelvpolitikai Szövetsége és a Magyar Napló Kiadó 2022. évi konferenciájának előadásait tartalmazza. Mások mellett Kárpátalja képviseletében írásával jelen van **dr. Dupka György, Finta Éva** és **dr. Zékány Krisztina**.

* **Balogh Klára** magyar származású táncművész, balettmester, koreográfus tiszteletére avattak emléktáblát (alkotója **Ivan Cubina** szobrászművész) Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia falán.

* Beregszászon tartott előadást **dr. Molnár Imre** történész, aki a nyolcvanas évek végétől kutatja **gróf Esterházy János**, a mártír sorsú felvidéki politikus életét. A rendezvényt a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (elnök **Jakab Eleonóra**) szervezte.

* *Kárpátaljai nemzeti kisebbségek múltja és jelene* címmel rendeztek fotókiállítást Ungváron. Az eseményen románok, magyarok, zsidók, örmények és romák mutatták be kultúrájukat, viseletüket, irodalmukat és finomságaikat.

* Ünnepeles keretek között adták át az európai uniós támogatásból felépített Mezőegcsei Pajtaszínházat. Az épület egyik helyiségében magyarországi támogatásból egy sporttermet is kialakítottak.

* *Csillanás a vízen – In memoriam Magyar László festőművész* címmel portréfilmet mutatnak be a néhai kárpátaljai festőről. Az 53 perces portréfilm rendezője **Zsigmond Dezső**, operatőre **Becse Tamás**.

OKTÓBER

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében került sor **Kopriva Attila** munkácsi festőművész, művészettörténész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docensének *A sötétség beáradása a fénybe* c. egyéni tárlatának megnyitójára a diplomáciai testület főbejáratí termében. A tárlaton bemutatott 13 festmény az orosz–ukrán háború kegyetlen eseményeit idézi meg.

* A királyhalmeci Mailáth Múzeumban kerül sor a *Málenkij robot. A második világháború után a szovjetek által megszállt országokból a Szovjetunió területére kényszermunkára elhurcoltak emlékére* c. kiállítás megnyitójára. Mások mellett a kárpátaljai és a felvidéki magyarok 80 éve bekövetkezett tragédiájáról **dr. Dupka György** történész, lágerekutató, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára tartott előadást.

* Kolozsváron, a Sapientia EMTE kolozsvári karán rendezték meg a GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fórumát. Az eseményen 25 anyaországi, erdélyi, délvidéki,

felvidéki és kárpátaljai kutató ismertette legújabb feltárásait a Kárpát-medencei régióból a magyarok és németek 80 éve történt szovjet fogságba hurcolása témakörben. Mások mellett Kárpátaljáról előadást tartott **dr. Dupka György** (Tiszabökény/Ungvár/Budapest), **dr. Molnár Erzsébet** (Beregszász), **Bimba Brigitta** (Bátyú/Budapest).

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Apáczai Csere János Könyvtárának olvasótermében valósult meg **Kovály Katalin** kutató, oktató könyvbemutatója. *Az etnikai kapcsolati tőke földrajza: ukrajnai vállalkozók a transznacionalitás útján* c. könyv kapcsán **Pataki Gábor**, a főiskola adjunktusa beszélgetett a szerzővel.

* Születésének 115. évfordulóján állítottak emléktáblát Munkácson **dr. Wittenberger Miklósnak**, a város ismert sebész főorvosának, aki gyógyászati eszközök feltalálójaként is ismert volt.

* Nyolcvan éves lett **Cipola Gizella** gáti születésű operaénekesnő, ebből az alkalomból koncertet szerveztek Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia épületében.

* Író-olvasó találkozót tartottak a Munkácsy Mihály Magyar Házban, ahol **Kopriva Nikolett** és **Miklóssi Szabó István** volt a vendég. A két szerzővel, a költővel és az íróval – akik az életben és az alkotásban

is társak – **Marcsák Gergely** kárpátaljai költő beszélgetett. A Sepsiszentgyörgyön élő házaspár beszélt megismerkedésük történetéről, az alkotói energiák találkozásáról, a sepsiszentgyörgyi otthonukról, a kárpátaljai látogatásairól.

* A Kárpátaljai Szövetség székházában meghitt ünnepségre került sor. A ráti születésű **dr. Kótyuk Erzsébetet**, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum nyugalmazott igazgatóját, etnográfust, népgyógyászati szakírót és a zápszonyi származású **dr. Tóth Mihály** alkotmányjogászt, kisebbségi politikust, szakírót köszöntötték 70. születésnapjuk alkalmából. **Dr. Kótyuk Erzsébettel Kovács Sándor** honismereti író beszélgetett, **dr. Tóth Mihályt dr. Dupka György** író, történész kérdezte életútjáról. A rendezvényt **ifj. Bernáth Ferenc** zeneszerző, Artisjus-díjas gitárművész előadása tette meghitté.

* Az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseire emlékeztek Beregszászon, a vasútállomás melletti emlékműnél. Beszédet mondott **habil. dr. Cserniczkó István**, a II. RF KMF rektora, **Buczko István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja, **dr. habil. Váradi Natália**, a Rákóczi-főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszékének docense.

* Az Ungvári Nemzeti Egyetem Hungarológiai Központjában *Nyelvi,*

irodalmi és kulturális kölcsönhatások a Kárpát-medencében címmel szerveztek nemzetközi tudományos konferenciát. A plenáris ülésen több érdekes felszólalás hangzott el, köztük **dr. Zubánics László** *Mítosz vagy valóság?* címmel a történelemtudomány realitásait ecsevelte napjainkban. Ezt követően négy szekcióban – irodalomtudomány, néprajz, történelem, nyelvtudomány – zajlott a konferencia.

* A Tokaj-Hegyalja Egyetem (Sárospatak) és a Collegium Fenn-Ugricum (Badacsony) Borostyánkőút – Közép-Európa programjának keretében Sárospatakon meghívásos konferenciát rendeztek *Nemzetiségek régiója* címmel. A fórum témája Zemplén, Kelet-Szlovákia, Kárpátalja és a Partium nemzetiségi helyzete volt. **Dr. Egey Emese** elnökletével 22 anyaországi, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai kutató (Kárpátalja képviselőjében: **dr. Dupka György, dr. Yuriy Bidzilya, dr. Taras Datso, dr. Káprál Mihály, dr. Zékány Krisztina**) a Kárpát-medencei nemzetiségek aktuális helyzetéről, a nemzeti azonosítástudat megőrzéséről, a többség és a kisebbség együttéléséből fakadó problémákról, az anyanyelvi kultúra megtartásának lehetőségéről, a kisebbségek jövőképeről (magyar, szlovák, ruszin, zsidó, német, bolgár, horvát, roma) fejtette ki gondolatait.

* A Kárpátaljai Szövetség *Nemzetiségek Kárpátalján* című konferenciasorozatának első témáját vitatták meg *A ruszinok és a mai világ kihívásai* címmel a Magyar Tudományos Akadémia kistermében. **Dr. Dupka György** történész, az Iustitia Gulag-és Gupvikutató Intézet tudományos főmunkatársa *A „hivatalosan nem létező” ruszinok a rendszerváltozás utáni politikai újjászervezése és jelenkori helyzetképe Kárpátalján* címmel számolt be a XX. században végbement sorsfordító változásokról, amit az őslakos kis nemzet megélt.

* Békéscsabán, a Művész kávézóban a *Bárka* folyóirat vendége volt az Ungváron megjelenő *Együtt. Irodalom–művészet–humán tudományok–kultúra* c. folyóirat három szerzője. **Vári Fábián László** Kossuth-díjas költővel, a szerkesztőbizottság elnökével, **Finta Éva** József Attila-díjas költővel, **Dupka György** íróval, történésszel, lágerkutatóval **Elek Tibor**, a *Bárka* főszerkesztője, irodalomtörténész és **Farkas Wellmann Éva** József Attila-díjas költő, lapszerkesztő beszélgetett. Az esten bemutatták **Vári Fábián László** *Közelít valaki* című, nemrég megjelent verseskötetét is.

* *Válogatás a Péterfalvai Képtár gyűjteményéből* címmel nyitottak tárlatot Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály Termében.

* A Nagyberegi Tájház őszi programjában több kézműves foglalkozás szerepelt: ördöglakat készítése, nádsípkészítés, körmön fonás, gyertyasodrás és gyertyaöntés.

* Kolozsváron, a Sapientia Egyetemen a „80 éve történt 1944–2024” c. konferencián többek között bemutatásra került a **Benkő Levente**, **Papp Annamária** szerkesztette *Fogság, zaklatás, emlékezés – A „májlenkij robot” és az elhurcolások változatai a Kárpát-medencében 1944–1953.* c. vaskos tanulmánygyűjtemény, amely a Polis Könyvkiadó, Historikus Egyesület gondozásában Kolozsváron jelent meg 2024-ben. A szerzők között van a kárpátaljai **Dupka György** (Tiszabökény/Ungvár). A könyv a 2022. október 13. és 16. között a kalotaszegi Magyarvistán lezajlott *A „málenkij robot” és az elhurcolások változatai a Kárpát-medencében, 1944–1953* elnevezésű történeti konferencián elhangzottakat tartalmazza.

NOVEMBER

* 100 éve született *Horváth Anna* szobrászművész, keramikus, érmész, grafikus, közíró. Tiszteletére Beregszászon a Horváth Anna Múzeumot alapító Zahid Finance Group Kft., valamint Magyarország Beregszászi Konzulátusa különleges nyitásváró programot szervezett

tárlatvezetéssel és filmvetítéssel. A rendezvényen levetítették a *Min-denki Annuskája* című filmet, amit a Kárpátalja.ma munkatársa, **Fehér Rita** rendezett.

* Megjelent a *Kárpátaljai Hírmondó* XX. évfolyamának harmadik, őszi lapszáma. A lapot a Kárpátaljai Szövetség adja ki negyedévente.

* Szülővárosában, Ungváron a Magyar Ház falán felavatták **Schober Ottó** színész, rendező, író, művelődésiház-igazgató, Beregszász díszpolgára emléktábláját, a Beregszászért Alapítvány ajándékát.

* Az ungvári Hungarológiai Központ könyvtárterme adott ott-hont a „Нариси з історії Другерів” (*Kivonatok a Drugethek történetéből*) című ukrán nyelvű kollektív monográfia (szerzők **Okszana Ferko, Zubánics László, Ivan Miszkov**) bemutatójának. A szakmai közönség és a sajtó képviselőinek részvételével lezajlott esemény dedikálással ért véget.

* A Kárpátaljai Magyar Képző-és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) jubiláló doyenjeinek – **Erfán Ferenc, Villásek Tibor, Réti János, Klisza János, id. Hidi Endre, Soltész István** – csoportos tárlata nyílt meg Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola égisze alatt működő Na’Conxypan Galériában. A művé-

szeket **Kutasi Csaba** festő, grafikus és **Kulin Ágnes** képzőművész, a RIT elnöke mutatta be.

* Könyvbemutatót tartottak a beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ rendezvénytermében. **Marosi István** egyháztörténész atya *Katakombaszolgálat Kárpátalján. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye a kommunista egyházüldözés időszakában (1944–1989)* című munkája a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) gondozásában jelent meg. Köszöntő beszédet mondott **Teodor Macapula**, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke, **Földváriné dr. Kiss Réka**, a NEB elnöke, a könyv felelős kiadója. A továbbiakban **dr. Molnár D. Erzsébet** történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docensének moderálásával kerekasztal-beszélgetés formájában került sor a könyv bemutatására. Ebben **dr. Véghseő Tamás** és **dr. Janka György** egyháztörténészek, a nyíregyházi Szent Atanáz Hittudományi Főiskola tanárai, **Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya** történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense és **dr. Dupka György** író, GULAG-kutató, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára vett részt.

* A Lembergi/Lvovi megyei Sztarij Szambirhoz tartozó Sztarij Szambiri Emlékpark felavatására került sor a Lembergi Magyarok Kulturális

Szövetsége (LMKSZ, elnök: **Somogyi László**) szervezésében, Sztarij Szambir polgármesteri hivatala, a Bethlen Gábor Alap, Magyarország Ungvári Főkonzulátusa (főkonzul: **Bacsikai József**) támogatásával. Az eseményen a sztarij szambiri, kárpátaljai, anyaországi, felvidéki közjogi méltóságok, a történelmi egyházak képviselői, a civil szervezeti vezetők, diplomaták is megjelentek. A kárpátaljai küldöttség tagja volt mások mellett **dr. Dupka György**, **Fuchs Andrea**, **Meskó János**, **Köteles László**, **dr. Zubánics László**, **Petneházy Gyula**. Mások mellett avatóbeszédet mondott **Stifter Ádám**, a Külgazdasági és Külügyminisztérium keleti kapcsolatok fejlesztéséért felelős helyettes államtitkára, **Szarvas Gábor**, az LMKSZ egykori elnöke, **Ihor Truhim**, Sztarij Szambir polgármestere, **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke. A felekezetek képviselői megáldották, felszentelték az emlékparkot. A Kárpátaljai Református Egyházkerület nevében **Dávid Árpád** tiszteletes mondott imát. Az 1944–1947 közötti NKVD-GUPVI-hoz tartozó FPPL-22. sz. tábor temetőjében több mint háromezer magyar, német és más nemzetiségű civil internált és hadifogoly nyugszik.

* A beregszászi Európa–Magyar Házban a Szolyvai Emlékparkbizottság szervezésében *Ez történt 80*

éve... címmel lezajlott a GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma. Napirenden szerepelt a kutatás, tényfeltárás, emlékezetpolitika. A hagyományos eseményt **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg. **Marosi István** görögkatolikus áldozópap imát mondott a 80 éve és a mostani háborúban elhunyt halottaink, mártírjaink lelki üdvéért. Köszöntő beszédet mondott **dr. Szili Katalin** miniszterelnöki főtanácsadó, az Országgyűlés volt elnöke. A továbbiakban 14 anyaországi, erdélyi, felvidéki és kárpátaljai előadó ismertette legújabb kutatásai eredményeit.

Előadást tartott: **dr. Zubánics László** PhD történész (Gut), **dr. Dupka György** PhD történész (Ungvár, GKNT-tag), **dr. Molnár D. Erzsébet** PhD történész (Beregszász, GKNT-tag), **habil. dr. Váradi Natália** PhD történész (Beregszász), **Bimba Brigitta** doktorandusz történész (Bátyú, GKNT-tag), **Marosi István** görögkatolikus egyháztörténész (Beregszász), **Köteles László** helytörténész (Szlovákia, Felvidék, Szepesi), **Havasi Dániel** tényfeltáró dokumentumfilm készítő (Pécs, GKNT-tag), **Kállay Karolina** helytörténész (Románia, Szatmárnémeti), **Dragan Traian Constantin** történész-főmuzeológus (Budapest), **Dupka Nándor** doktorandusz egyháztörténész (Ungvár), **Marcsák**

Gergely író, művelődéstörténész (Beregszász), **Kovács Sándor** turisztikai szakíró, helytörténeti kutató (Budapest), **Meskó János** történész (Ungvár). Ismertették **dr. Botlik József** PhD történész (Budapest, GKNT-tag) és **dr. Zékány Krisztina** PhD nyelvész, szerkesztő (Ungvár) előadását is. Az elhangzott előadásokhoz hozzászólt: **Alekszej Korszun** ungvári történész, aki arra biztatta a kutatókat, hogy folytassák a 35 éve elindított tényfeltárásokat. A rendezvényt online közvetítették a KMMI Facebook-oldalán.

* Megemlékezés és koszorúzás Szolyván. A 80 éve Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások novemberi emléknapja alkalmából a megjelentek a Szolyvai Emlékparkbizottság nevében **Fuchs Andrea** irodavezető és **dr. Tóth Mihály** elnök üdvözölte. Megemlékező beszédet mondott **Pánczél Károly**, a Magyar Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottságának elnöke, **Lyah Sándor**, a nemzetiségi kérdésekkel és vallásügyekkel foglalkozó főigazgatóság vezetője, **Sin József**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnöke, **dr. Zubánics László**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnöke, **dr. Dupka György** lágerkutató történész, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára. Alkalomhoz illő dalsok-

rot adott elő a nagydobronyi Zöld Ág énekkar (művészeti vezetője: **Kovács Judit**). Az elhunytak lelki üdvéért imádkozott **Dávid Árpád** mezőegcsei református lelkész, a Szolyvai Emlékparkbizottság tagja és **Tamás Koza** atya, a szolyvai római katolikus templom plébániai kormányzója. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével mások mellett **Heizer Antal**, Magyarország kijevei rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, **Nádasi László**, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet igazgatója.

* Munkács után Beregszászon is bemutatták **Horváth Zoltán Bakancsra fel! Túralehetőségek Kárpátalján** című turisztikai útikönyvét, amely a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) kiadványaként jelent meg.

* Hét helyszínen járt a Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok – Őszi Irodalmi Karaván. A programsorozatot a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezte, amelyen az *Együtt* irodalmi, művészeti, kulturális, humán tudományi folyóirat és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) szerzői mutatkoztak be. Az első napon Munkácsen a Szent István Római Katolikus Liceumban (igazgató: **Mihalovics Attila**), a II. Rákóczi Ferenc Középiszkolában (igazgató: **Schink István**), valamint a Munkácsy Mihály Magyar

Házban (igazgató: **Tarpai József**, kulturális menedzser: **Pfeifer Anita**) járt az irodalmi karaván. A második napon a Nagydobronyi Református Líceumban (igazgató: **Gál Erika**) és a refomátus egyház parókiáján (háziasszony: **Ráti Éva**, a Zöld Ág énekkar kulturális menedzsere), valamint Ungváron a Dayka Gábor Líceumban (igazgató: **Kulin Judit**), a harmadik napon Csapon a Széchenyi István Líceumban (igazgató: **Maha László**) tartottak rendhagyó irodalomórát.

A találkozókat **dr. Dupka György** történész, irodalmár, a MÉKK elnöke, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója, a 32 éve az Intermix Kiadó gondozásában megjelenő *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozat szerkesztője és a 22 éves *Együtt. Irodalom-művészet-humán tudományok-kultúra* c. kéthavi folyóirat lapigazgatója moderálta. Fellépett **Marcsák Gergely** költő, énekmondó, a KVVIT elnöke, **Shrek Tímea** író, költő, a KVVIT alelnöke, **Sz. Kárpáthy Kata** költő, író, a KVVIT titkára, a Kárpátalja.ma hírportál főmunkatársa és **Szemere Judit**, a *Kárpátaljai Hirmondó* főszerkesztője. Emlékeztek Kárpátalja 80 éve történt tragédiájára, ennek kapcsán **Marcsák Gergely** gitárkísérettel előadta saját megzenésítésében a Szolyván keletkezett *Lágerballadát*, majd az ezer napja tartó orosz–ukrán

háború áldozataira emlékeztek, elhangzott az említett énekes krónikás által ugyancsak megzenésített *A kis sikátor balladája* c. vers, amelynek szerzője **Füzesi Magda** József Attila-díjas költő, az MMA irodalmi tagozatának tagja. Az utóbbi évek kárpátaljai könyvtermése közül bemutatásra került a *Szégyenpiac. Tollal a békéért az orosz–ukrán háború árnyékában* című, az *Együtt* folyóirat szerzői körének antológiája, amely 25 kárpátaljai és anyaországi író alkotásait tartalmazza. Nagy érdeklődés övezte **Shrek Tímea Ördögsgeszeg** c. kárpátaljai meséket tartalmazó gyűjteményét. Mindkét említett mű illusztrációit a tiszapéterfalvai **Kutasi Csaba** festő, grafikus, a RIT tagja készítette, s a helyszíneken „mozgó kiállítás” keretében megtekinthették az érdeklődők. Az iskolák könyvtárát gazdagító könyvcsomagok átadására is sor került.

A karaván résztvevői Munkácscon megkoszorúzták a munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középfiskola udvarán lévő Rákóczi-szobrot, Nagydobronyban az Ady-emléktáblát, Ungváron a Dayka-szobrot, valamint a Kálvária temetőben megemlékeztek az orosz–ukrán háború áldozatairól. A Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok célja a kortárs irodalom népszerűsítése, vidékünk szerzőinek megismertetése főképp a fiatal, iskolás generációval,

ezáltal is életben tartani, színesíteni Kárpátalja kulturális életét a nehéz időszak ellenére.

* A Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány a Munkácsy Mihály Magyar Házban vetítette le legújabb dokumentumfilmjét. A *Bizonytalanságban bizonytalanul* címet viselő dokumentumfilm (rendezője: **Fehér Rita**) nyolc személyen keresztül mutatja be a kárpátaljai magyarok reakcióit a háború okozta kényszerhelyzetekre.

* **Veczán Zoltán**, a Mandiner.hu munkatársa *A félresöpört népszavazás: amikor halállal fenyegették az autonóm Kárpátalja híveit* címmel **Dupka György** íróval készített interjút. Itt olvasható: <https://mandiner.hu/kulfold/2024/11/a-felresoport-nepszavazas-amikor-halallal-fenyegették-az-autonom-karpatalja-hiveit/>

* Budapest. A 80 éve történt tragikus eseményekre emlékeztek a Kárpátaljai Szövetség rendezvénytermében. Emlékező beszédet mondott mások mellett **dr. Dupka György**, a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társaságának ügyvezető elnöke, majd **Hajduk Márta** *Kárpátaljai tragédia* c. dokumentumfilmjének megtekintése következett, amelyben a forgatókönyvíró-rendező bemutatja a szovjet munkatáborok kegyetlenségeit, megszólaltatva a korszakot elemző történészeket, szemtanúkat,

túlélőket. A film rendezőjével és a szakértőkkel **Varju Zoltán** főtítkár beszélgetett. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői voltak: **Hajduk Márta** rendező, **dr. Bognár Zalán** PhD történész, a GKNT elnöke, **dr. Dupka György** PhD történész, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára.

* Gyógyíthatatlan betegségben elhunyt **Nigriny Edit** (1951. 03. 11.–2024. 11. 26.) ungvári grafikus, festőművész. Aktív tagja volt a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Az ezredfordulót követően résztvevője a MÉKK MMKE csoportos és egyéni kiállításainak. Számos elismerésben részesült: alkotótáborok, kiállítások emléklapjait vehette át. Az *Együtt* folyóiratban több munkája is megjelent.

* **Pilinszky János** magyar költő 103. születésnapján megemlékezést tartottak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Campusán. Az esemény apropóján ünnepélyesen felavatták a költő fejszobrának gipsz másolatát. A rendezvényen beszédet mondott **dr. Csordás László**, a Filológia Tanszék Magyar Tanszéki Csoportjának docense, oktatója és **Popovics Béla** munkácsi helytörténész.

* Kárpátalján járt **Krausz Ferenc** magyar *Nobel-díjas* fizikus, aki egy oktatási központ létrehozását tűzte ki célul megyénkben, amely a tehetséges gyermekeket karolná fel.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színészei „*Uram, segíts haza minket!*” címmel emlékműsört adtak elő a málenkij robot 80. évfordulója alkalmából Munkácson, Beregszászon és más településeken.

KÖNYVESPOLC – 2024

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat 2002–2024 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**)

MEGJELENT

* **Dupka Nándor**: *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta”*. *A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)*. Monográfia. KMMI-füzetek XXXII. A kiadványhoz ajánló sorokat **Molnár János**, a beregszászi Szent Kereszt római katolikus templom

plébánosa, püspöki helynök írt, aki egyben felhívja a tisztelt olvasók figyelmét, hogy „Imádkozzunk boldoggá avatásáért!” Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2024.

* **Dupka György–Fuchs Andrea**: *25 éves a Tiszabökényi Római Katolikus Egyházközség (1999–2024)*. Kárpátaljai Magyar Könyvek 312. Tiszabökényi Római Katolikus Egyházközség – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2024.

* „*Mi lehetett nagy bűnünk...?*” A GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2023. Kutatás, tényfeltárás, emlékezetpolitika. Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2023. november 17. Szerzői: **dr. Tóth Mihály** (Zápszony), **dr. Zékány Krisztina** (Ungvár), **dr. Molnár D. Erzsébet** (Beregszász), **dr. habil. Váradi Natália** (Beregszász), **dr. Zubánics László** (Gut), **dr. Dupka György** (Tiszabökény), **Marosi István** (Beregszász), **Bimba Brigitta** (Bátyú), **Meskó János** (Ungvár), **Dupka Nándor** (Ungvár), **dr. Botlik József** (Budapest), **dr. Havasi János** (Pécs), **Kovács Sándor** (Budapest), **Hangácsi István** (Szentendre), **Köteles Ágoston** (Tornaújfalú), **Dr. Motrevisz Vladimir Pavlovics** (Jekatyerinburg). Borítógrafika: **M. Lovász Noémi** (Kolozsvár). Összeállította, a jegyzeteket írta: **Dupka**

György. Lektorálta: **dr. Zubánics László.** Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina.** Közreműködő, fotók, képszerkesztő: **Fuchs Andrea.** Borító, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt.** Szolyvai Emlékpark–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2024.

* Megjelent **Vári Fábián László** *Vásártér* c. önéletrajzi regényének (2018) angol nyelvre lefordított változata. **László Vári Fábián.** *Market-place.* Translated from Hungarian by **Dr. Peter Ortutay.** Reader and Reviewer: **Dr. András Tarnóc.** Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2024.

* **Dupka György, Fuchs Andrea:** *A Kárpátaljai Magyar Könyvek, a KMMI-füzetek sorozat bibliográfiája, a digitalizált művek jegyzéke (1992–2024).* Kárpátaljai Magyar Könyvek 310. Felelős szerkesztő, lektor: **dr. Zékány Krisztina.** Fedélterv, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt.** Intermix Kiadó – MÉKK, Ungvár–Budapest, 2024.

* **Shrek Tímea:** *Ördögszeg.* Mesegyűjtemény. **Kutasi Csaba** illusztrációival. Kárpátaljai Magyar Könyvek 306. MÉKK–Intermix, Ungvár–Budapest, 2024.

* *SZÉGYENPIAC. Tolla a békéért az orosz–ukrán háború árnyékában (Az Együtt folyóirat szerzői körének antológiája, 2014–2024).* Illusztrációk: **Kutasi**

Csaba. A kötetben olvasható írások (versek, prózai írások, esszék, interjúk, jegyzetek) az *Együtt* c. folyóiratban és más kiadványokban jelentek meg.

Az antológia szerzői: **ÁMORT ANGELIKA** – 1995 (Nagyszőlős – Nőtincs); **BARTHA GUSZTÁV** – (Mezővári, 1963–2022, Nagyberég); **CSONTOS MÁRTA** – 1951 (Szeged); **CSORDÁS LÁSZLÓ** – 1988 (Eszeny–Beregszász); **CSORNYIJ DÁVID** – 1991 (Beregszász–Budapest); **DUPKA GYÖRGY** – 1952 (Tiszabökény–Budapest); **FINTA ÉVA** – 1954 (Beregszász–Sárospatak); **FÜZESI MAGDA** – 1952 (Nagyberég–Sülysáp); **GERZSENYI GABRIELLA** – 1977 (Beregszász–Szigetmonostor); **KERTÉSZ DÁVID** – 1993 (Tiszaásvány–Budapest); **KOPRIVA NIKOLETT** – 1996 (Munkács–Sepsiszentgyörgy); **KŐSZEGHY ELEMÉR** – 1960 (Fertősalmás–Missisauga, Kanada); **KUTASI CSABA** – 1998 (Tiszapéterfalva); **L. MURÁNYI LÁSZLÓ** – 1956 (Budapest); **LENGYEL JÁNOS** – 1973 (Beregszász–Budapest); **LŐRINCZ P. GABRIELLA** – 1982 (Beregszász–Szanda); **MARCSÁK GERGELY** – 1990 (Kincseshomok–Beregszász); **MÉGYERI EDIT TÜNDE** – 1972 (Nagyszőlős–Rábaszentandrás); **NAGY ZOLTÁN MIHÁLY** – 1949 (Csonkapapi); **NÉMETH PÉTER**

– 1952 (Gyöngyös); PETRŐCZI ÉVA – 1951 (Budapest); SHREK TÍMEA – 1989 (Beregszász); SZ. KÁRPÁTHY KATA – 1999 (Bereg-újfalú); SZÖLLŐSY TIBOR – 1940 (Técső–Nyírmada); VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ – 1951 (Mezővári–Nyíregyháza).

Összeállította, a szöveget gondozta és a jegyzeteket írta: **Dupka György**. Lektorálta és az előszót írta: **Vári Fábián László**. Borító és belső illusztrációk: **Kutasi Csaba** (Tiszapéterfalva). Szerkesztő: **Szemere Judit**. Szerkesztőségi munkatárs: **Fuchs Andrea**. Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 307. Intermix Kiadó–KMMI, Ungvár–Budapest, 2024.

A fentebb említett kiadványok elektronikus változata megtalálható a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján (<https://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek>).

ELŐKÉSZÜLETBEN

Szöllősy Tibor: Őszi rajzás. Tollal mentett tanulságos események, történetek (folytatás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 306. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2025.

Dupka György: Magyar hadifogyók, civil rabok a Baltikumban, 1944–1953. Szolyvai Emlékpark–MÉKK, Ungvár–Budapest, 2025.

Összeállította: Dupka György

SZERZŐINK

BOTLIK JÓZSEF – 1949 (Budapest)
DUPKA GYÖRGY – 1952 (Tiszabökény–Budapest)
ELEK TIBOR – 1962 (Békéscsaba)
FINTA ÉVA – 1954 (Beregszász–Sárospatak)
KERESZTES DÓRA – 1953 (Budakeszi)
KÉSZ BARNABÁS – 1973 (Salánk–Nyíregyháza)
KOPRIVA NIKOLETT – 1996 (Munkács–Sepsiszentgyörgy)
KOVÁCS SZKÁRLETT SZINTIA – 2003 (Tizsacsoma)
KOVÁCS SÁNDOR – 1954 (Eszeny–Budapest)
NÉMETH PÉTER – 1952 (Gyöngyös)
PILINSZKY JÁNOS (1921–1981)
STÓK LAJOS – 1960 (Visk)
SZ. KÁRPÁTHY KATA – 1999 (Beregújfalu)
VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ – 1951 (Mezővári–Nyíregyháza)
ZÁN FÁBIÁN BALÁZS – 2005 (Mezővári–Nyíregyháza)

Lapszámunkat Keresztes Dóra munkáival illusztráltuk.